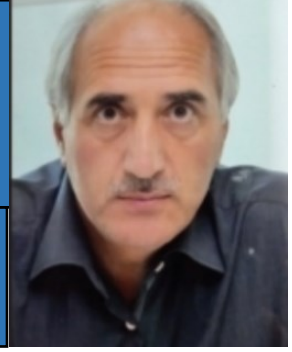

ESKİ PARİS'TE BİR ÖMÜR GEÇTİ

ŞABAN KUMCU

*Le vieux Paris n'est plus, la forme d'une ville,
Change plus vite, hélas ; que le coeur d'un
mortel.*

Baudelaire

Eski Paris artık yok. Bir şehrin şekli, ne yazık ki bir ölümlünün kalbinden daha hızlı değişiyor.

Paris değişiyor..! Fakat melankolideki hiçbir şey hareket etmedi. Yeni saraylar, iskeleler, bloklar, eski kenar semtler her şey benim için bir alegori (simge) oldu. Ve sevgili hatıralarım kayalardan daha ağırdır...

Başka yıldızlarda bir hayat imiş o.

Yaşamak zevki her saatte esen,

Daima nurlu bir geceydi zaman.

Dinleyen söyleyen kadar arif,

Seyreden oynayan kadar hassas.

"Chat-noir" neş'esiyle "Lune Rousse" da,

O devir Gölgeleler – Tiyatrosu'nun

Kararan perdesinde bitti gibi.

Başka yıldızda bir hayat imiş o.

His ve haz yüklü kâinat imiş o.

Yahya Kemal Beyatlı

Eski Paris

Eski Paris'te bir ömür geçti,

Jaures'in güir sadası devrinde,

Tuncu canlandıran ilahtı Rodin,

Verlaine absent'i Baudelaire afyonuna

Karışan bir sihirli hazdı şiir.

Ayılıp hoş geçen bir rü'yadan

Uğradık bin dokuz yüz on dörde

İlk ateşlerde can verince Péguy,

Varmışız eski alemin sonuna.

Yaşamış olmayan bilir mi bunu?

Eski Paris'te bir ömür geçti,

Büyük şair Yahya Kemal Beyatlı, Paris'te Montparnasse Bulvarı üzerinde bulunan, La Closerie des Lilas, isimli kafenin müdavimidir. Bu kafeye sürekli olarak gelen pek çok ünlü sanatçı vardır. Henri Miller, Picasso, Rencine, Hemingway bunlar arasındadır. Bu kafede, ünlü sanatçıların isimleri bir plakete yazılıp, masalara çakılmıştır. Yahya Kemal'in isminin yazılı olduğu bir plaket de kafenin bir masasını onurlandırmaktadır. Yahya Kemal, masasını genellikle şair, Jean Moréas ile paylaşır. Paris'te buna benzer başka sanatçı kafeleri de vardır. St. Germain'deki Cafe Flor, Cafe Les Deux Magots da edebiyat ve sanat çevrelerinin düzenli olarak geldikleri kafelerdir. Bu kafeler başka yere taşınmazlar. Dış görünüşleri ve iç dekorasyonları da hiç değişmez. Sanat ve edebiyatla iç içedirler. Cafe Les Deux Magot 1933'ten bu yana "Les Prix des Deux Magots" adıyla edebiyat ödülü vermektedir.

Yahya Kemal'e göre şiir dil ve musikidir. "Şiir bir nağmedir. Frenklerin kuğu nağmesi dedikleri çok nadir ve halis bir cevherdir. Bu nağmeyi ifade etmek için ölçü ve dil ancak ve ancak bir alettir."

".....Şiir, duygusunu dil haline getirinceye kadar yoğurmak, onu toplu bir madde haline getirmek, o kadar ki mısra sanki hissin ta kendisiymiş gibi okuyup vehim vermek... İşte bunu özlüyorum." Yahya Kemal, şiirde bir musiki virtüözü gibi kelimelerin ses değerleri üzerinde durur, düşünür. Faydalıya değil, güzele değer verir, estetik kıymeti olmayan unsurları şiirden atar güzeli yakalar. Bu yüzden şiirlerinde tekrarlara çok yer verir.

Mevsimler

Kopar sonbahar tellerinden

Derinden derinden derinden

Biten yazla başlar keder musikisi.

Bu sahillerin seslenir her yerinden

Derinden derinden derinden

Hazin güllerin derbeder musikisi.

"Derinden" kelimesi hem müzikaliteyi sağlar hem de manayı değiştirir. Sonsuzluk ve derinlik hissi verir. Fransız şiiri de derin ve geniş anlam kapasitesiyle, okudukça içinde kaybolacağımız bir okyanus gibidir. Charles Baudelaire, Stephane Mallarme, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Paul Valéry, gibi sembolist şair ve yazarlar, kendi dönemlerine damga vurmuş, tanınmış, sevilmiş ve şiir sanatının zirvelerinde yerlerini almışlardır. On sekizinci yüzyıldan itibaren dünya edebiyatına yön veren Fransız sanatçılar, yeryüzündeki birçok şair ve yazar tarafından taklit edilmişlerdir.

Yahya Kemal de Fransız sembolist şairlerden etkilenmiştir. Sembolizm; şiiri kelimelerle yapılan bir beste olarak görür. Kurallarını Stephane Mallarmé oluşturmuş, manifestosunu da Jean Moreas yayımlamıştır. Bu yazımızda, Stephane Mallarmé ve onun öğrencisi Paul Valéry'nin şiir sanatına dair görüşlerini okuyucularımızla paylaşacağız. Fransa'nın yetiştirdiği bu iki büyük sembolist şair ve düşünürün şiirlerinden örnekler sunacağız.

Stephane Mallarmé (1842-1898)

İmbat

(Kuzeyden esen deniz rüzgârı)

Devirdin sayfaları! Gönlümde yine hüznün var.

Kaçmak! Oralara kaçmak! Nasıl da mutlu kuşlar

Göklerde köpükler arasında kanat çırpılmaktan!

Denizde ıslanan yüreğimi bu yolculuktan

Hiçbir şey durduramaz ne gözlerin yansıttığı,

O yeşil bahçeler, ne lambanın sürgün ışığı

Beyazlığın savunduğu, boş kâğıda bakıp duran

Ne de emzikli gelin, bebeği doyuran

Gideceğim! Gemi doldurup yelkenlerini

Kalkıyor götürmek için o ülkelere beni!

Hüzün bu, acımasız umutlarla aldanyor,

*Sallanan mendillere yine inanıp kaniyor!
Fırtınaları çağıran şu direkler, kim bilir
Rüzgarların gömdüğü o batık gemilerdendir,
Şimdi ne direkleri ne adaları kaldı...
Boş ver kalbim, dinle tayfaların şarkılarını!
Mallarmé / Çeviren Orhan Veli Kanık*

Stéphane Mallarmé

Arkadaşı Manet, bir gün Mallarmé'den şiir yazmak için fikir vermesini ister. Mallarmé; “dostum, şiirler fikirlerle değil, kelimelerle yazılır” diye cevap verir. Onun tüm çalışmaları yeni bir dil geliştirmeye odaklanmıştır. Ona göre, kelimelerin değersizleşmesi, onların faydacı kullanımıyla gerçekleşir. “Sözlerin basit kullanımından” kaçmaya çalışmak gerekir. Mallarmé, her türlü tasvir edici ve cazibeden uzak, yalnızca ima etmeyi hedefleyen bir şiir dilini savunur. Bunu başarmak için, kelimelerin gizli kaynaklarına - kendi deyimiyle “hale”lerine- (hayaller, rüyalar, benzeşmeler) ve düzenli, incelikli, sıralamaya ihtiyaç vardır.

Nitekim dilin (dillerin) kökeniyle, kelimelerin ifade ettiği şey arasında bir ilişki, keşfedilmeyi bekleyen bir uyum vardır. Şiirin büyüğü, şiirin bilinmeyen doğasından gelir. Mallarmé'nin, cümleleri bozarak alışılmadık bağlantılar kurmaya çalışmasının sebebi budur. O, “açık, net” bir çağrının rahatsızlığını hissetmeden, çağrıştırılan nesnelerin saf haline vurgu yapar. Benzer şekilde, musiki ve ses,

doğrudan ve sezgiyle bu gerçeği ortaya koyan, anlamdan daha değerli unsurlardır.

Şiirde gerçeklik, “vasatlık oluşturur. Kaçınılmalıdır. Yalnızca ideal ve mutlak sanat kaygısı aranmalıdır. Şiirin bir tek gayesi vardır ; güzellik arayışı... Rüyalarımız, bütün parçalarını birleştirip yeniden kurduğumuz, dünyaya ait olmayan güzelliklere ulaşmamızı sağlar. Eğer rüya bozulsaydı, o zaman, nereye kaçırdık..? Tadı tuzu olmayan yeryüzünde, sığınacak tek yurdu rüyalar olan biz talihsizler...” (H. Cazalis'e Mektup, 1863) Tıpkı gök mavisi gibi, en güzel düşüncelerimizin kesintisiz devam ettiği, mükemmelliğin mekanıdır rüyalarımız... Yeryüzünün bayalığın ve sıradanlığından uzak bir ikametgâh, güvenli bir sığınak...

Mallarmé'nin şiiri, bazen eleştiri ve alay konusu olan anlaşılmazlığına rağmen kendini ifade eder. Üç nokta ve kısa yolların kullanımı şiirleri karmaşıktırır. “Yazdıklarımızın başlangıcını ve sonunu, anlamı zorlaştıracak şekilde kısaltmak gerekir.” Şiir, güzelliği takdir etmeyen kalabalığa ulaşmak için çaba sarfetmez. Anlayan, duyan, hisseden birkaç şiir sever tarafından anlaşılması yeterlidir. Onun en büyük dileği, “kutsal şiirin”, sıradan okuyuculardan korunmasıdır. “Ey şairler! Her zaman gururluydunuz, daha fazla gururlanın. Sizi anlamayanlara yukarıdan bakabilirsiniz...”

Mallarmé'nin şiiri, bu zorlu edebi arayışta, aynı zamanda içinden çıkamayacağı güçlüklerle karşılaşır. Mallarmé, 1862'de daha yirmi yaşında, yazmanın zorluğunu derinden hisseder. Önce metafizik, ardından da estetik bir kriz yaşar. “Salomé” temalı uzun bir şiir yazdıktan sonra bir arkadaşına şöyle der: “Hérodiane'ime dehşetle başladım. Çünkü çok yeni bir şiirden, zorunlu olarak doğması gereken bir dil icat ediyorum. Bu şiir dilini şu iki kelimeyle özetleyebilirim. Nesneyi değil, onun ortaya çıkardığı etkiyi resmetmek, ideal dünyanın tabii halini ve gerçeklerle ilişkisini anlaşılır kılmak. Fakat, mısralarımı bu noktalara sürükledikçe beni umutsuzluğa düşüren uçurumlarla karşılaştım. Bunlardan biri “hiçliktir...”

Mallarmé, gerçekliğin ötesinde yalnız “hiçlik” olduğunu, kusursuz biçimlerin özünün, ancak hiçlikle bulunabileceğini anlar. Bu düşüncesini şöyle açıklar. “Şairin görevi bu özü idrak etmek ve ona net bir biçim kazandırmaktır. Böylece şair, sadece var olan gerçekleri tasvir edip şiire taşımakla yetinen bir manzume yazarı olmaktan çıkacak, yeni bir şey icat edecektir.” Kendi deyimiyle ; “ bütün buketlerde eksik olan ideal çiçeği” okuyucuya sunacaktır. Bunun için dilin kaynaklarını ve inceliklerini bütün karmaşıklığına rağmen kullanmak gerektiğine inanır. Mallarmé, uzun süre bu “tuhaf kısırlığı” ve şiirin önündeki engelleri aşmaya çalışır.. Sonunda istediği şiire ulaşır. Mallarmé, hayatının geri kalan kısmını bu teoriyi uygulamaya adar.

Mallarmé bir yazısında, kendini adamak istediği bir “büyük eserden” bahseder. “Edebi Değişim Üzerine” başlıklı bir araştırma yapan gazeteci Jules Huret’e şöyle der: “Dünya güzel bir kitapta sona ermek üzere yaratılmıştır.” “Kitap”tan kastettiği şey; kutsal bir metin gibi, her şeyi içine alan bir sanat eseridir. Mallarmé’nin son yıllarında, şair dostlarıyla yaptığı huzur veren uzun konuşmaları ve şiire dair düşüncelerinin bıraktığı etkiler, herkesi büyülemiştir. O, en basit bir konuyu bile fantastik gösterecek kadar gelişmiş bir tasvir ve kavratma yeteneğine sahiptir. Verlaine’in 1896’daki ölümünden sonra meslektaşları tarafından “şairlerin prensi” seçilmiştir.

“Şeylerin” bilinmezliğine ve erişilemez doğasına dayanan ve onlara dolaylı olarak (sembol aracılığıyla) yaklaşan sembolist estetik, açıkça Mallarmé’nin düşünceleriyle uyumaktadır. Bu durum diğer edebi akımlar (surrealistler) ve birçok yazar, sanatçı için de geçerlidir. En yakın öğrencisi Paul Valéry’dır. Mallarmé sayesinde, modern şiir bir statü kazanmıştır. 1937’de kurulan Academie Mallarmé, 1976’dan itibaren, dünyanın en saygın şiir ödülllerinden biri olan Mallarmé ödülünü vermektedir.

Paul Valéry (1871 -1945)

Deniz Mezarlığı

Quel pur travail des fins éclaires consume,

Maint diamant d’imperceptible écume,

Et quelle pour semble se concevoir!

Quand sur l’abime un soleil se repose,

Ouvrages purs d’une éternelle cause,

Le temps scintille et le songe est savoir.

İnce parıltıların o ne saf hüneridir,

Bir seçilmez köpükten nice elmas eritir,

Nasıl bir sükûn sanki peyda olur o demde!

Ve güneş uçurumun üstüne gelir durur,

Ebedi bir davanın saf marifeti budur,

Zaman kıvılcım, hülya bilmek olur bu alemde.

Öğle vakti denizde oluşan pırıltılar saf bir çalışmanın bir düzenin eseridir. Kıyıda meydana gelen anlamlandırılmayan bu köpükte birçok elmas yok olur. Pırıltılar mezarlığın içine açılan aydınlık bir kapıyı simgeler. Bu köpük, bu bulanıklıktaki birçok elmas birçok değerli varlık bu pırıltıyla değer bulur.”Consume” kömürden elmasa geçişin bir anlatımı olarak değerlendirilebilir. Daha kötüye bir gidişat değil de yok olarak daha değerli bir şeye dönüşmek. Öyleyse böyle bir durumda huzur vardır. Bu huzur zamanın yok oluşuyla ve hayal gücünün gerçekliğe dönüşmesiyle meydana gelmektedir. Burada belirtilen durum, bu canlılığın veya ışığın, güneşin son noktaya geldiği zaman, sonsuz sebebi açığa çıkarması ve bu saf döngünün o noktada bambaşka bir boyuta dönüşmesidir.

*Le vent se leve...! Il faut tenter de vivre!
L'air immense ouvre et reforme mon livre,
La vague en poudre ose jaillir des rocs!
Envolez-vous pages tout éblouies!
Rompez, vagues! Rompez d'eaux réjouies
Le toit tranquille ou picoraient des focs!*

*Rüzgâr uyandı...! Artık yaşama zamanıdır.
Kitabımı uçsuz bucaksız bir meltem açıp
kapatır,
Pudralı dalga toz olup görünür kıyı kıyı,
Pırıl pırıl sayfalar uçuşarak gidiniz...!
Yık dalga! Yık keyifli sularında ey deniz,
Güvercinlerin yem yediği şu asude çattı...!*

Pul Valéry

Paul Valéry

Rüzgâr uyarıyor, ruh gerçeklikle özdeşleşiyor. Rüzgâr onun kaderini belirliyor. Hayata gerçekliğe tutunmak için, onu özümsemek gerekir Artık şair için hiçbir şüphe kalmamıştır. Bu tozlu, köpüklü dalgalar kayaları parçalamaya, güvercinler bu sakın

çatıda yemlenmeye, yaşayıp gitmeye devam eder. Yani bir denge çerçevesinde mezarlık devamlı yeni cesetlerle dolar. Dünyada canlılar yaşamaya devam ederler. Bu düzen böyle olması gerektiği gibi sürüp gitmelidir.

Deniz Mezarlığı şiiri altışar mısıralı yirmi dört bölümdür. Paul Valéry bu şiirinde bir şair filozof olarak karşımıza çıkar. Nietzsche'nin felsefesinden etkilenmiş, şiirinde hayata ve ölüme yeni bir anlam kazandırmıştır. Deniz Mezarlığı şiiri birçok yazar ve şair tarafından tercüme edilmiştir. Ancak şairin dünyasını ve şiirin dilini en iyi anlayan ve çözen, Sabri Esat Siyavuşgil'in çevirisidir. Bu incelemede onun tercümesi temel alınmıştır.

Paul Valéry, Fransız şiirinin en önemli sembolist şairlerindendir. 1894'ten ölünceye kadar düşüncelerini her gün bir deftere yazmış, toplam 271 defterde insanın bilinç tahlilini yapmıştır. Din, siyaset, sanat, felsefe, edebiyat gibi birçok konuda yazdığı yazılarını "Cahiers" (defter) adıyla yayınlamıştır. Paul Valéry'e göre; şiirler aşılmaz, onlar yeniden doğar. Şiir ile düz yazı arasındaki fark yürümekle dans etmek arasındaki farklılık gibidir. Bir edebi eserin değeri, kişiye göre değişir, herkes ayrı bir yorum yapabilir."

"...Dokuz veya on yaşlarımda zihnimde bir tür ada yaratmaya başlamış olmalıyım. Doğal olarak oldukça sosyal ve iletişimci olmamama rağmen, giderek kendime, tamamen bana aitmiş gibi görünen, sadece bana ait olabilecek ve olması gereken, hayaller geliştirdiğim çok gizli bir bahçe yaptım." Kızı Agathe Rouart-Valéry babasını şöyle tarif eder. "Hoş, neşeli, karamsar, gergin. Temaslarında çok açıktı. Canlı, hızlı bir kişiliğe sahipti. Fakat çok endişeli ve gergindi. Bu gerginliğini şu cümleyle ifade ediyordu. "Bir basınç göstergesinin iğnesi gibiyim."

"Akıl, tutku ve duyguların aldatıcı aşırılıklarıyla amansızca mücadele eder. "Akıl, etkilerin sebeplerini sonsuza kadar aşmasını önlemek için kendini eğitime girişimidir. Tüm

Café La Closerie des Lilas

Günümüzde Café La Closerie des Lilas

duyguya dair fırtınalarımız muazzam bir enerji kaybına sebep olur. Aşırı bir değer ve hareketlilik karmaşasına eşlik eder. Kısıtlama ve özgürlük, Apollon ve Dionysos gibi, biri diğerine asla boyun eğmeden karşı karşıya gelirler.” Bu sürekli titizlikle Valéry, aklın coşkusu olsa bile, kendini kaptırıp gitme riskini almaz. “Tutkulu aşka gelince, bu zihnin feci kazasıdır. Birini içinden sevmek, tümüyle hayali bir isteği tatmin etmek ve genelleştirmek, zihni bir ihtiyaç uyandırmaya yöneltilmektedir...”

Valéry, kendisini bekleyen bu deliliğe asla kanmamıştır. “Eğer bir delilik varsa, bu hala aklın deliliğidir. Deliliğim aklımla hissediyorum ama bu benim deliliğim değil, gerçekliğin tüm güçlü ve açıklanamayan şeylerin deliliğidir. Mesela, bunu çarpıtmadan açıklamak, tatminsiz insanların farkına bile varmadan oraya yerleştirdiği rüya kısmıyla gerçeklik kısmını dengelemektir.” Sürekli bilincin farkındalığını ifade etmeye çalışmakla yetinmeyen Valéry, aynı zamanda bir araştırma aracı olarak bir yöntemin kurucusu daha doğrusu mimarıydı. Şair ve yazar Valéry, denemelerinde, yaşadığı dünyanın ve medeniyetlerin ortaya çıkardığı problemleri sorgular. Etrafında ve kendi içinde, insan sevgisiyle dolu, “iyi insanı” arar.

Narsisizm mi? Kişinin benliğinde, kendine, yalnızca kendine özgü, benzersiz, özgür, değişmez, bir saplantıdır. İnsan kendini buna inandırabilir. Gerçekte, kişinin kendi hikayesi başka bir hikâyeye yerleştirilmiş psikolojik bir benlik değil, her türlü yabancı müdahaleden arınmış, olaylara kayıtsız, Rimbaud’nun deyişiyle, “kişisel olmayan” bir benliktir. “Benlik, evrensel bir zamirdir. Bir yüzle hiçbir ilgisi olmayan şeyin adıdır.” Bu tatlandırılmış benlik, ötekini, farklı olanı bir kenara bıraktıktan sonra bütünlüğünü kazanır. “Hayatım neyse odur ama başkalarınınki değil, benim hayatımdır. Bu sahiplenme ona bedelini ödetir.

Paul Valéry’nin şiire dair düşünceleri...

De la musique avant toutes choses” Paul Valéry, Art Poétique “Şiir Sanatı” şiirine; “Her şeyden önce müzik” diye başlar.

.....

Hep musiki biraz daha musiki,

Havalanan bir şey olmalı mısra.

Delî bir gönülden kalkıp gitmeli,

Başka göklere başka sevdalara.

Şiirini musiki üzerine kurmuş, hayal dünyasıyla şiiri zenginleştirmiştir. Valéry’e göre, dilin bir matematik tarafı bir de musiki tarafı vardır. Şiir dilin musiki tarafıdır, bestelenmiş bir dildir. Müstesna seslerden yapılan şekil ve dil güzelliğidir. Şiirde musiki, seslerin, hecelerin ve birbirine sesçe yakın olan kelimelerin kullanılışından doğan ahenktir. Şiirin ritme ve biçime ihtiyacı vardır. Bundan dolayı mimariden ve danstan farklı değildir. Şair şiir mimarıdır.

Şiirde anlam müzikalite kadar önemli değildir. Şiir, musiki gibi, her okuyanın ve her dinleyenin zihninde farklı çağrışımlar yapabilir. Valéry, şiiri bir tür dil musikisi olarak izah eder. Ona göre, şairin farklı bir kâinatı vardır. O kâinat musikiyi düşündürür, şarkı ilhamı verir.

Valéry’nin şiiri her şeyden önce titizliğe, zekânın ön plana çıkmasına, anlamla ritim arasındaki ince bir ittifaka dayanır. Şiiri değerli yapan şey, duygu yoğunluğu değil, estetikdir. Şiir bütünüyle estetik ve artistik bir konudur; dil içinde bir dildir. Valéry, yazmaktan çok şiir üzerine düşünür ve zihnin sınırlarını zorlar. Şiirin topluma dair, ideolojik ve felsefi bir görevi yoktur. Toplumla buluştuğu tek nokta halkın kullandığı bazı kelimelere bünyesinde yer vermesidir. Şiir, saf ve ulvi bir sanattır. Saf şiir bir hayal, bir tasavvur, bir plan olarak vardır; ancak gerçekte yoktur. Saf şiir bir bakıma, şiirde erişilmez mükemmeliyeti ifade eder. Poetik bir ütopyadır.

Şiir, ifade edilmesi güç şeylerin peşinde koşar. Şiirin en güzel tarifi tarif edilemez oluşudur. Söyleyişi fikre feda etmez. Şiirin içinde fikir, meyvenin içindeki tat gibi olmalıdır. Şair, sanatta en iyiye ilhamla değil, zekâyı ulaştır. Değersiz maddeler tabiatı daha çok bulunduğu gibi, çamurla iç içe olan altının bulunması için bir kurtarıcıya ihtiyaç vardır. Şair, Allah vergisi zekâsı ve kabiliyetiyle dili,

etrafındaki çamurdan kurtaran kişidir. Şiir dilin içinde bir dildir. Ölçü ve kafiye gibi kurallar şiir için çok değerlidir. Çünkü bunlar zekayı daha iyi çalışmaya daha yaratıcı olmaya sevk eder. Şekle ait kurallar saf şiir için bir mecburiyettir.

Nesir anlaşılacak için yazılır, ancak şiir anlaşılacak için yazılmaz. Anlaşılmayan veya eksik anlaşılan şiir her defasında küllerinden yeniden doğar. Sırrına tam erişilmez, en iyi eser, sırrını en iyi saklayandır. Şiir okurlarının zihni çözümlemeleri, felsefe okurları, gazete okurları gibi değildir. Kolay anlaşılacak çabuk vazgeçilmektir. Realite şiiri kirletir. Onun için şiir felsefesi, “ahenk”, “kapalılık” ve “soyut” kelimeler üzerine kuruludur. Bir iç alemin kusur veya püskürtülür gibi karanlıkta hiçbir şey kalmamacasına ortalığa dökülmesi, masalın sona ermesi demektir. Sürrealist şiirde, delilik, absürtlük, gevezelik yoktur. Anlamsızlık çağrısında bulunmaz, anlamsızlığı övmeyiz. Ancak sezilebilirliği, anlaşılabilirliği tercih eder.

Modern edebiyat; hayranlık uyandırmak, kalıcı olmak gibi ulvi değerlerle uğraşmaz. Aktüalliteden ve modadan ilham alır. Modern görüşler, kaybolan felsefeler ve ideolojilerle meşgul olur. Şiir, binlerce yılın tecrübesinden birikiminden süzülerek son şeklini almıştır. Tesadüflerin ve histerinin eseri değildir. Şiir, topluma, hatta şairinin kendisine dahi sorumluluğu olmayan müstakil bir adadır. Sokakta, üniversitede, yayınlarda bir yığın karmaşık fikir dolaşmaktadır. Şiirin bu anarşiden korunması gerekir...

Türk şiirinde, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Hamdi Tanpınar, Paul Valéry'nin şiirinden etkilenmişlerdir. Tanpınar, şiirlerinde “rüya” ve “zamana” büyük önem verir. Ahmet Hamdi Tanpınar, “Antalyalı Genç Kıza Mektup” yazısında; “Bende asıl büyük tesir Fransız şiirinden, Baudelaire-Mallarmé-Valéry kolundan gelir” diye yazar. “Ne İçindeyim Zamanın” , “Denize Hasret” gibi birçok şiirini Valéry tarzıyla yazmıştır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Valéry ile ilgili bir kitap yazmayı düşünmüş fakat ömrü bu kitabı yazmaya yetmemiştir. Büyük Türk şairi ve edebiyatçısı Ahmet Hamdi Tanpınar, Valéry'den çeviriler yapmıştır. Ondan

etkilenecek yazdığı şiirlerinden birisi de “Denize Hasret”tir.

Denize Hasret

Gözümde bir damla su deniz olup taşıyor,

Çöllerde kalmış gibi yanıyor, yanıyorum;

Bütün gemicilerin ruhu bende yaşıyor,

Başımdaki gökleri bir deniz sanıyorum.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Paul Valéry'den özlü sözler:

-Kendimizden ne kadar habersiz olduğumuzu, yazdıklarımızı tekrar okurken anlarız.

-Düşünür; yeniden düşünen ve şimdiye kadar üzerinde düşünülmüş şeylerin asla yeterince düşünülmemiş olduğu kanaatine varan kimsedir.

-Söylediğin şey seni anlatıyor. Özellikle başka birinden söz ettiğinde...

-Bulmak bir şey ifade etmez. Zor olan, bulunamı tamamlamaktır.

-Dostlarımızın yürekleri çok kez, düşmanlarımızın yüreklerinden bize daha kapalıdır.

-Düşüncenin üstesinden gelemeyen, düşünenin üstesinden gelir.

Kaynakça: Larousse Fr. / Melih Yener, Valeryen Şiir ve Tanpınar. Anasay.2023. / Sabri Esat Siyavuşgil çevirileri.